

Tuuline jaanikuu

AIN KALLIS

tartu@postimees.ee

Kui mulluse jaanikuu iseloomustamiseks oli kohane omadussõna «tuline», siis tänavune oli pigem tuulise ja jahedavõitu. Pea pooltel päevadel ulatusid tuulepuhangud üle 10 meetri sekundis, õhutemperatuur jäi juuni pikaajalisest keskmisest poole kraadi võrra alla.

Eriti jahe oli esimene kümme päevak – siis oli kogu Eestis õhusooja 2 kuni 3 kraadi vähem tavalisest. Tartumaal on poole sajandi kestel vaid üheksal aastal olnud kuu algus tänavusest külmem. Eriti tegi ilm liiga Senegali pillimeestele, kes 3. juuni õhtul pidid Tartu lauluväljaku elu eest trumme taguma et sooja saada. Pole ka mingi ime: nende kodumaal oli sel ajal ligi 30 kraadi soojem!

Õhtud-ööd olid tõesti jahedad: kolmel hommikul oli maa hallast valge. Vihma tuli päris korralikult, vaid saared jäid suurema sajuta. Kõige enam sadas Pärnus, Jõgeval ja Kuusikul – 22–24 mm, Tõraveres ja Põlvas mõõdeti 13 mm.

Äriidee: teesummer

Teine kümme päevak oli Tartumaal paari kraadi võrra soojem kui eelmine (14,2°C), kuid märksa kuivem (8 mm). Paremas olukorras oli endiselt Kesk-Eesti, kus sadas 14–15 mm vihma.

Nüüd olid vilu ilma käes kannatamas lauljad-tantsijad Tallinnas ja Helsingis. Päike paistis, kuid elavhõbe kraadiklaasis ei tahtnud kuidagi ka keskpäeval tõusta üle 14–15 kraadi. Masendus valdas ilmselt kõiki suurürituste korraldajaid – ehk tulnuks õllesummeri asemel korraldada tee- või kohvisummer? Kuigi jah, mäletan aegu, mil Moskvast müüdi talvel tänavail sooja õlut.

Oodatud soojalaine saabus

alles 20. juunil. Kaks päeva hiljem mõõdeti Kuusikul kuu maksimumtemperatuur: 29,1°C. Jaanilaupäeval püsis ilm imekombel kuiv, alles keskööl hakkas tibutama ja jaaniussid kustutasid tuled. Tugevam vihm algas paljudes kohtades kell kaks. Kõige rohkem sadas sel ööl lõuna pool: Võrus 16 mm, Valgas ja Tartus 14 mm.

Lõpuspurt

Juuni viimane kümme päevak meenutas aegu paarkümmend aastat tagasi. Ka ilmataadil tuli nüüd tormata kuu lõpul, et sademete norm saaks täidetud. Kui Tartus saigi norm pea täpselt täis, siis Jõhvis ületas vihmaveetoodang keskmisi näitajaid 2,8, Põlvas 2,2 kordselt.

Õhusoojuse osas olid puudujäägid suuremad: meteoroloogia ja hüdroloogia instituudis arvutati kogu Eesti keskmiseks juunikuu temperatuuriks 14,0°C, mis jääb pikaajalisest keskmisest alla 0,6 kraadi, möödunud aasta väga kõrget 18,1°C ei tasu meenutada. 1999. aasta juunis ei tõusnud päevasoojus üle 20°C vaid esimesel kuupäeval, tänavu loeti Tõraveres kokku vaid 8 päeva, kui kraadiklaas näitas kõrgemat temperatuuri. Tavapärane oli ilm ainult Hiiumaal, mujal olid kuu keskmised 0,5 kuni 0,8°C alla normi.

Päikesepaistet oli parajalt, Tõraveres ligi 260 tundi. Kümnenadal juunil oli selge ilm, ultraviolettkiirguse indeks tõusis keskpäeval 6,3ni, pika päeva tõttu said ettevaatamatud päevitajad kõva doosi. Kõige teravamalt paistis päike kolm päeva hiljem rümpilvede vahelt (need peegeldavad lisakiirgust!), indeksiks mõõdeti siis suve kõrgeim näit – 6,7.

Äike paukus juunis neljal päeval. Vanarahva tarkuse kohaselt ei tohi peetripäeval, 29. juunil kuhja teha, siis löövat pikne kuhjale sisse. Ilmselt on ka muid töid, millest peaks hoiduma: tol päeval lõi äike kümneid trafopunkte rivist välja.

Saja aasta eest

- 1900. aasta juuni oli Tartus jahedam kui tänavu – 13,9°C, õhusoojus kõikus 5 ja 25,2°C vahel. Sademeid tuli 13 päevaga 52 mm.
- 10. juunil oli Pärnus laulupidu. PM: «Taevataat oli piduks hää ilma andnud, et paremat soovidagi ei võinud.» Teisel päeval oli tuuline: «see ei olnud liivastel uulitsatel mitte lõbus».
- Mulgimaa kirjasaatja fenoloogilised tähelepanekud Postimehes: «Parme on hirmus palju, ka sääski, aga neist ei tee me väljagi!»
- Jaanipäev oli vihmane.
- 25. juunil lõi pikne Tallinna lähedal 14 lamast ühe hoobiga surnuks.